

ÚSTAVNÉ PRÁVO NA SÚKROMIE A NÁVŠTEVY VO VÄZBE – ODÔVODNENIE NEPOVOLENIA NÁVŠTEVY V KOLÚZNEJ VÄZBE SÚDOM

Ústavné právo na súkromie chráni návštevy obvineného vo výkone väzby a nedovoľuje cielene nedôvodné neumožňovanie návštev obvineného vo výkone väzby, prípadne dlhodobé, resp. systematické, ako aj inak svojvoľné neumožňovanie návštev obvineného vo výkone väzby. Zo základného práva na súkromie (čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) vyplýva požiadavka, aby súdy, ktoré nepovoľujú návštevu, aspoň stručne, vyvažujúc vec kolúzie a súkromia, vysvetlili dôvody nepovolenia, aby tak bolo zjavné, že sa vecou zaoberali a nerozhodovali svojvoľne.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 462/2022 z 27. septembra 2022)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Ivana Fiačana (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **D. K.**, zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Kuric, s. r. o., Dolný Val 11, IČO 36 841 200, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Pavol Kuric, proti postupu a rozhodnutiu Najvyššieho súdu Slovenskej Republiky v konaní sp. zn. 3To 14/2020 nepovoliť videonávštevu vo väzbe 7. decembra 2020, proti postupu Špecializovaného trestného súdu v konaní sp. zn. BB-4T/36/2018 súvisiacemu s včasným nedoručením rozhodnutia o povolení videonávštevy naplánovanej na 4. január 2021 a proti postupu a rozhodnutiu Špecializovaného trestného súdu v konaní sp. zn. BB-4T/36/2018 zo 7. januára 2021 nepovoliť telefonický kontakt sťažovateľa v Ústave na výkon väzby Leopoldov takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **odmieta.**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti doručenej 4. februára 2021 namietal porušenie svojho základného práva na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej Republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní sp. zn. 3To 14/2020 nepovoliť videonávštevu vo väzbe 7. decembra 2020, ďalej postupom Špecializovaného trestného súdu

(ďalej len „špecializovaný trestný súd“) v konaní sp. zn. BB-4T/36/2018 súvisiacim s včasným nedoručením rozhodnutia o povolení videonávštevy naplánovanej na 4. január 2021 a napokon postupom a rozhodnutím špecializovaného trestného súdu v konaní sp. zn. BB-4T/36/2018 zo 7. januára 2021 nepovolit' telefonický kontakt sťažovateľa v Ústave na výkon väzby Leopoldov. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou domáhal, aby mu súdy nebránili v kontakte s blízkymi osobami, resp. aby mu bol kontakt s blízkymi osobami umožňovaný.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol stíhaný za spáchanie celkovo jedenásť trestných činov. Sťažovateľ bol ponechaný vo väzbe z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku aj po podaní obžaloby. Dňa 25. septembra 2020 bol sťažovateľ rozsudkom špecializovaného trestného súdu uznaný vinným z obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1 a 2 písm. d) a e) a ods. 3 písm. b) s poukazom na § 37 písm. h) a m) s použitím § 38 ods. 2 a 8 a § 41 ods. 2 Trestného zákona na úhrnný trest odňatia slobody na doživotie, proti ktorému podal odvolanie. Sťažovateľ sa v danom čase nachádzal v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby Leopoldov (ďalej aj „ústav“).

3. Z usmernenia generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže k realizácii projektu videonávštev GR ZVJS-327-3/21-2020 z 11. mája 2020 (vydaného v súvislosti s aktuálnymi protiepidemiologickými opatreniami), ako aj z rozkazu, ktorým sa upravuje vykonávanie videonávštev obvinených umiestnených v ústave (rozkaz č. 14/2020, ktorým sa upravuje vykonávanie videonávštev obvinených umiestnených v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a v Ústave na výkon väzby Leopoldov) vyplýva, že obvinený v kolúznej väzbe predkladá žiadosť o videonávštevu samostatnému referentovi režimu alebo samostatnému referentovi režimu –špecialistovi, ktorý určí termín, čas realizácie videonávštevy a Skype konto ústavu, na ktorom bude videonávšteva prijatá. Následne samostatný referent režimu alebo samostatný referent režimu – špecialista zabezpečí zaslanie pozvánky k videonávšteve s uvedenými údajmi príslušnému orgánu činnému v trestnom konaní, resp. súdu so žiadosťou, aby po vyznačení svojho stanoviska (kladného alebo záporného, s vyhradením alebo nevyhradením prítomnosti pri videonávšteve) vrátil pozvánku do ústavu. Ako vyplýva aj z ústavnej sťažnosti, uvedeným postupom sa riadil aj sťažovateľ v namietaných prípadoch.

4. Sťažovateľ požiadal o realizáciu videonávštevy na december 2020, ktorá bola stanovená na 7. december 2020. Najvyšší súd ako vecne a miestne príslušný súd toho času konajúci v trestnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 3 To 14/2020 nedal svoj súhlas na uskutočnenie predmetnej videonávštevy, ktorá sa tak následne nerealizovala. Sťažovateľ ďalej požiadal o uskutočnenie videonávštevy na január 2021, ktorej termín a čas bol stanovený na 4. január 2021. Do uvedeného dátumu videonávštevy však nebolo doručené stanovisko špecializovaného trestného súdu ako vecne a miestne príslušného súdu toho času konajúceho v trestnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. BB-4 T 36/2018, v dôsledku čoho sa videonávšteva nerealizovala. Sťažovateľ uvádza, že v oboch prípadoch išlo o videonávštevu medzi ním a jeho družkou, pričom v oboch prípadoch nesúhlasné stanovisko, resp. aj nedoručené stanovisko nebolo súdmi odôvodnené.

5. Sťažovateľ ďalej požiadal špecializovaný trestný súd ako vecne a miestne príslušný súd toho času konajúci v trestnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. BB-4 T 36/2018 o umožnenie používania telefónneho zariadenia umiestneného v ústave podľa § 21 zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone väzby“) na komunikáciu s rodinnými príslušníkmi. Dňa 11. januára 2021 bolo sťažovateľovi doručené negatívne stanovisko špecializovaného trestného súdu zo 7. januára 2021.

6. V právnej argumentácii sťažovateľ vychádza najmä z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Konkrétne argumentuje povinnosťou štátnych orgánov umožniť – alebo v prípade potreby aj pomôcť – udržiavať styk s blízkou rodinou ako súčasťou práva väzňa na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 dohovoru, pričom podrobenie väzňa zvláštnemu režimu a podmienkam, za ktorých návštevy prebiehajú, môžu predstavovať zásah do práv garantovaných čl. 8 dohovoru. Sťažovateľ ďalej poukazuje na rozsudok ESLP Laduna proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 31827/02, rozsudok z 13. 12. 2011) a v tejto súvislosti argumentuje, že neodsúdené osoby by mali byť podrobované len takým obmedzeniam, ktoré sú nevyhnutné pre trestné konanie a bezpečnosť inštitúcie. Podľa sťažovateľa „pokiaľ neexistuje špecifický dôvod, neodsúdené osoby by mali prijímať návštevy a malo by im byť umožnené komunikovať s rodinou a ďalšími osobami rovnakým spôsobom ako odsúdeným osobám“.

7. Podľa sťažovateľa sú nesúhlasné stanoviská najvyššieho súdu a špecializovaného trestného súdu v rozpore s princípom proporcionality a judikatúrou ESLP. Sťažovateľ argumentuje tým, že špecializovaný trestný súd uznesením z 28. apríla 2020 vyhlásil dokazovanie za skončené a sťažovateľ bol rozsudkom z 25. septembra 2020 neprávoplatne odsúdený, čím pominuli dôvody kolúznej väzby, resp. obava z pôsobenia na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo iného marenia objasňovaných skutočností závažných pre trestné konanie. Ďalej sťažovateľ uvádza, že všeobecné súdy v súvislosti s nepovolením návštev a používania telefónneho zariadenia neposkytli žiadne odôvodnenie, pričom mohli využiť možnosti vyhradiť si prítomnosť pri návšteve a telefonovaní sťažovateľa, v čoho dôsledku boli stanoviská v rozpore s princípom proporcionality a neplnia žiadny legitímny účel, ktorý by bol primeraný sledovanému cieľu.

8. Napokon sťažovateľ s poukazom na judikatúru ESLP právne argumentuje tým, že zásahy do záujmov chránených čl. 8 dohovoru majú vyplývať z rozhodovacieho procesu, ktorý je spravodlivý a ktorý poskytuje dostatočný rešpekt k záujmom chráneným čl. 8 dohovoru. Sťažovateľ namieta porušenie pozitívneho záväzku štátu v súvislosti so stanoviskami najvyššieho súdu a špecializovaného trestného súdu, pri ktorých podľa sťažovateľa absentuje kvalita zákona, ktorý by poskytoval dostatočné záruky pred jeho svojvoľnou aplikáciou. Podľa sťažovateľa v jeho prípade absentoval „prístup k účinnému mechanizmu, v ktorom by bolo bez zbytočných prieťahov nezávisle rozhodnuté o tom, či v jeho prípade sú splnené podmienky pre legálny zásah do jeho práv“. Ďalej v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že zo zákona nevyplýva povinnosť všeobecných súdov odôvodňovať svoje rozhodnutia.

9. Sťažovateľ preto v ústavnej sťažnosti navrhuje vysloviť porušenie uvedených práv (bod 1) postupmi a rozhodnutiami najvyššieho súdu a špecializovaného trestného súdu popísanými v bodoch 1, 4 a 5 odôvodnenia tohto uznesenia. Ďalej navrhuje, aby sa najvyššiemu súdu a špecializovanému trestnému súdu zakázalo pokračovať v porušovaní označených práv a aby mu bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur, ktoré mu je povinný zaplatiť špecializovaný trestný súd, a v sume 5 000 eur, ktoré mu je povinný zaplatiť najvyšší súd.

10. V doplnení podania zo 7. marca 2022 sťažovateľ argumentuje nálezom ústavného súdu č. k. III. ÚS 456/2021, ktorým bolo vyslovené porušenie základného práva tamojšieho sťažovateľa na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a jeho práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, pretože sťažovateľ nemal účinný prostriedok nápravy proti rozhodnutiu

obmedzujúcemu kontakt s rodinou. Sťažovateľ navrhol rozšíriť rozhodnutie o porušenie čl. 13 dohovoru a čl. 47 charty. Podľa § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Doplnenie referenčných noriem sťažovateľom bolo doručené zjavne po lehote od rozhodnutí, resp. zásahov. Ústavný súd však k tomu dopĺňa, že dané argumenty sťažovateľa zohľadní vo svojom rozhodovaní.

11. Podaním doručeným ústavnému súdu 22. augusta 2022 sťažovateľ žiadal o urýchlené rozhodnutie v tejto veci.

II.

Vyjadrenie špecializovaného trestného súdu a najvyššieho súdu

12. Špecializovaný trestný súd prostredníctvom konajúceho predsedu senátu JUDr. I. K. k videonávšteve naplánovanej na 4. január 2021 uviedol, že žiadosť obvineného (sťažovateľa) bola špecializovanému trestnému súdu postúpená najvyšším súdom 22. decembra 2020. Vzhľadom na to, že od 22. decembra 2020 do 31. decembra 2020 čerpal dovolenku a do práce nastúpil až 3. januára 2021, novú poštu v tejto trestnej veci zaznamenal až 5. januára 2021, teda po termíne videonávštevy. V tejto súvislosti uviedol, že ako predseda senátu v tejto trestnej veci nikdy nezmaril obvinenému návštevy, prípadne videonávštevy, a vždy mu na ne udelil súhlas. Rovnako by to bolo aj v tomto prípade, ak by žiadosť o videonávštevu dostal do rúk včas. V súvislosti s nepovolením telefonického kontaktu obvinenému 7. januára 2021 uviedol, že obvinenému v tejto trestnej veci nikdy nepovolil telefonický kontakt s príbuznými, a to z dôvodu kolúznej väzby, pri ktorej je nevyhnutná prítomnosť súdnej tajomníčky, čo pri každom telefonáte by z kapacitných dôvodov ani nebolo možné. Poukázal na to, že obvinený mal komunikáciu s príbuznými zabezpečenú v rámci návštev, resp. videonávštev. Telefonický kontakt s obhajcom nebol nijako obmedzený.

13. Najvyšší súd k nesúhlasu s videonávštevou naplánovanou na 17. december 2020 uviedol, že o túto obvinený požiadal 12. novembra 2020 na formulári označenom ako „Pozvánka k videonávšteve“, na ktorej bol termín realizácie videonávštevy určený Zborom väzenskej a justičnej stráže na 7. december 2020. Predsedníčka senátu nedala súhlas na povolenie tejto videonávštevy, čo vyznačila na formulári a potvrdila podpisom a uvedením dátumu 4. decembra 2020. Najvyšší súd poukázal na to, že obvinený bol v rozhodnom čase v kolúznej väzbe, pričom v tom čase súčasne posudzoval aj sťažnosť obvineného proti uzneseniu súdu prvého stupňa o tzv. obligatómnom zaistení majetku podľa § 425 Trestného poriadku, ktoré nadväzovalo na vyhlásený odsudzujúci rozsudok, ktorým bol obvinenému uložený trest prepadnutia majetku, pričom konanie o tejto sťažnosti bolo vedené pod sp. zn. 3Tost/51/2020 a rozhodnuté o nej bolo práve 7. decembra 2020, t. j. v deň predmetnej plánovanej videonávštevy. Podstatou zaistenia majetku ako zabezpečovacieho inštitútu je eliminovať hrozbu zbavovania sa majetku obžalovaným, ktorému hrozí trest prepadnutia majetku, aby sa tak nestážil, resp. celkom neznemožnil výkon takého trestu pre prípad, že už vyhlásený výrok o takom treste nadobudne právoplatnosť. Najvyšší súd konal v čase, keď voči sťažovateľovi bol vyhlásený rozsudok s trestom prepadnutia majetku a súčasne výrok o zaistení majetku nebol právoplatný, preto hrozba vykonania úkonov z jeho strany smerujúcich k zmareniu potencionálneho výkonu takého trestu existovala. Navyše, odsúdený požiadal

o videonávštevu s osobou D. B., ktorá sa aj prostredníctvom obvineného už v predchádzajúcom priebehu konania domáhala svojich domnelých majetkových práv k majetkovým hodnotám zaisteným vo veci už skôr na podklade iných procesných úkonov. Dôvodom nepovolenej videonávštevy tak bola eliminácia uvedenej hrozby, osobitne zamedzenie možnosti komunikácie obvineného s tretími osobami na slobode o možnej dispozícii s majetkom, ktorý by mohol podliehať zaisteniu alebo trestu prepadnutia majetku. Ďalej uviedol, že žiadosť o videonávštevu bola posudzovaná v čase prísnych protipandemických opatrení, ktorými bola obmedzovaná celá spoločnosť, nielen obvinený v kolúznej väzbe. Povolenie videonávštevy s vyhradením si prítomnosti bolo v danom čase ohrozujúce tak pre poverenú úradnú osobu prítomnú pri návšteve, ako aj väzenský personál a väzňov. Poukázal na to, že najvyšší súd v danom štádiu konania neodsúhlasil obvinenému len jednu predmetnú návštevu plánovanú na 7. december 2020 z už uvedených dôvodov. Takýto postup svedčí o tom, že jednotlivé žiadosti sťažovateľa boli posudzované individuálne, a nie paušálne.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. Všeobecné východiská a relevantná právna úprava:

14. Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd okrem iného rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom. Každú takúto sťažnosť ústavný súd predbežne prerokuje podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť ústavnú sťažnosť, ktorá je zjavne neopodstatnená. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť možno podľa ustálenej judikatúry považovať takú ústavnú sťažnosť, pri ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 391/2019, I. ÚS 403/2019, I. ÚS 418/2019 s početnými odkazmi na predchádzajúcu judikatúru).

15. Podstatou veci je preskúmanie tvrdenia, že sťažovateľovi, ktorý bol väzobne stíhaný (kolúzna väzba), nebol umožnený kontakt s rodinnými príslušníkmi videonávštevou a telefonovaním, čím malo byť porušené jeho právo na súkromný a rodinný život.

16. Ústavný súd v prvom rade poznamenáva, že nateraz nie je celkom ustálená koncepcia spôsobu súdnej ochrany práva na súkromný a rodinný život osôb vo výkone trestu a výkone väzby (porov. sťažnosť č. 38321/17, rozsudok z 31. 3. 2022, bod 175; aktuálne sú na ESLP komunikované sťažnosti č. 41510/16 a č. 81651/17, Tomáš Papaj voči Slovenskej republike). Ústavný súd v záujme súdnej ochrany súkromia v osobitnej situácii výkonu väzby ústavnú sťažnosť riadne prerokuje.

17. Ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 456/2021, na ktorý poukázal sťažovateľ v doplnení ústavnej sťažnosti, rozhodol o porušení čl. 47 charty a čl. 8 dohovoru tým, že sťažovateľ nemal k dispozícii účinný prostriedok nápravy súdnym orgánom. V prerokovanej veci však na rozdiel od označeného nálezu rozhodovali o povolení návštevy vo väzbe súdy, nie (iné) orgány činné v trestnom konaní, teda o sťažovateľovej veci rozhodoval nezávislý súd.

18. Ústavný súd z hľadiska namietaného porušenia uvedených základných práv deklaruje, že kontakt väzobne stíhanej osoby s blízkymi osobami patrí pod rozsah práva na súkromie

zakotveného v čl. 19 ods. 2 ústavy, pretože ide o ochranu nemateriálnych hodnôt súkromnej povahy, ale s istým presahom aj do čl. 16 ods. 2 ústavy, ktorý chráni tiež fyzické súkromie. Tieto zásahy sú taktiež nepochybné súčasťou rozsahu práva na súkromie podľa čl. 8 dohovoru [rozsudok Veľkej komory vo veci Enea proti Taliansku zo 17. 9. 2009, sťažnosť č. 74912/01, body 125 – 127, rozsudok vo veci Maslák proti Slovensku (č. 2) z 31. 3. 2022, sťažnosť č. 38321/17, bod 139].

19. Z hľadiska vzťahu osobnej slobody a súkromia je potrebné spolu s ESLP pripomenúť, že väzba, resp. akékoľvek opatrenie smerujúce k pozbaveniu osobnej slobody jednotlivca, v sebe nevyhnutne zahŕňa zásahy do súkromného a rodinného života. Súčasťou práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života jednotlivca však ostáva záväzok príslušných autorít zabezpečiť udržiavanie kontaktu s blízkou rodinou. Obmedzenia počtu návštev či podrobenie týchto návštev dozoru môže predstavovať zásah do práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života. Dôležité je, či daný zásah zodpovedá kritériám limitačných klauzúl uvedených v čl. 19 ústavy, resp. čl. 8 ods. 2 dohovoru, teda kritériám legality (vrátane odôvodnenosti) a proporcionality.

20. Všeobecný zákaz, resp. obmedzenie návštev bez možnosti posúdenia vhodnosti a nevyhnutnosti obmedzení v konkrétnom prípade, je podľa judikatúry ESLP v rozpore s právami vyplývajúcimi z dohovoru, inými slovami, zásahy do práv jednotlivca musia byť oprávnené vzhľadom na každý jednotlivý prípad (podobne aj kontrola korešpondencie: rozsudok vo veci Yefimenko proti Rusku z 12. 2. 2013, sťažnosť č. 152/04, body 146 – 151).

21. Z čl. 8 dohovoru pritom vyplývajú jednak negatívne a jednak aj pozitívne záväzky štátu – zabezpečiť efektívne „rešpektovanie“ rodinného života. V oboch prípadoch však musí byť braný ohľad na spravodlivú rovnováhu medzi odporujúcimi si záujmami jednotlivca a spoločnosti vrátane dotknutých tretích strán (blízke osoby jednotlivcov).

22. Ústavný súd najprv poznamenáva, že považuje predmetnú vec za dôležitú z toho hľadiska, že väzobne stíhané osoby majú zo samotnej povahy obmedzenia osobnej slobody sťaženú pozíciu pri obrane proti tomu, aby ich výkon väzby nebol spojený so záťažami, ktoré nemajú právny podklad, alebo sú neproporcionálne (porov. rozsudok vo veci Laduna proti Slovensku z 13. 12. 2011, sťažnosť č. 31827/02). V širšom zmysle možno uviesť, že sila právneho štátu sa prejavuje práve vo vzťahu k osobám obmedzeným na osobnej slobode (II. ÚS 549/2021).

23. Ako bolo uvedené, obmedzenie osobnej slobody väzbou znamená automaticky aj obmedzenie súkromného a rodinného života. Určitý priestor súkromia jednotlivcovi však ostáva, a je okrem iného konkretizovaný úpravou návštev v zákone o výkone väzby.

23.1. Relevantná právna úprava návštevy (§ 19 zákona o výkone väzby):

(1) Obvinený má právo prijať návštevu najmenej raz za kalendárny mesiac v trvaní najmenej dvoch hodín v čase určenom riaditeľom ústavu alebo ním určeným príslušníkom zboru. Na návšteve sa môže zúčastniť najviac päť osôb vrátane detí; ak má obvinený viac ako štyri deti, toto obmedzenie neplatí pre deti obvineného. Neuplatnené právo prijať návštevu v čase určenom riaditeľom ústavu alebo ním určeným príslušníkom zboru zaniká. V odôvodnených prípadoch môže riaditeľ ústavu povoliť náhradný termín vykonania návštevy, prijatie návštevy častejšie alebo návštevu viacerých osôb.

(2) Obvinený, ktorý je v kolúznei väzbe, môže prijať návštevu iba po predchádzajúcom súhlase príslušného orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu.

(3) Návšteva sa vykoná v miestnosti ústavu na to určenej bez priameho kontaktu medzi obvineným a návštevou a za prítomnosti príslušníka zboru; ak ide o návštevu obvineného v kolúznei väzbe, za prítomnosti orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, ak si

prítomnosť pri udelení súhlasu vyhradil. Riaditeľ ústav môže v odôvodnených prípadoch povoliť návštevu priamym kontaktom. Návšteva obvineného, ktorý je umiestnený v oddiele so zmierneným režimom, sa vykoná spravidla priamym kontaktom.

23.2. Relevantná právna úprava používania telefónu (§ 21 zákona o výkone väzby):

(1) Obvinený má právo najmenej dvakrát za kalendárny mesiac telefonovať najmenej 20 minút v čase určenom v ústavnom poriadku prostredníctvom telefónneho zariadenia umiestneného v ústave najviac piatim osobám, ktorých meno, priezvisko, adresu a telefónne číslo uvedie vo svojej písomnej žiadosti. Počas telefonovania môže riaditeľ ústavu nariadiť prítomnosť príslušníka zboru. Obvinený v kolúznej väzbe môže telefonovať iba po predchádzajúcom súhlase príslušného orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, ktorý si môže vyhraďiť svoju prítomnosť pri telefonovaní.

III.2. Systémové neumožnenie návštev:

24. Ústavný súd v prvom rade vo všeobecnosti zdôrazňuje, že ak by z obdobných sťažností vyplývali skutočnosti, ktoré by signalizovali cieľené neumožnenie návštev, takpovediac „schválnosť“ (konanie v „bad faith“), ústavný súd by musel prísne posúdiť, či nejde o neústavný zásah. Obdobne, prísne posúdeniu by podliehalo dlhodobé alebo systematické svojvoľné neumožňovanie návštev. Napokon, ak by mocenské authority, ktoré rozhodujú, resp. sprostredkujú zákonom predpokladaný kontakt, svojvoľne takýto kontakt neumožnili, došlo by k neústavnému zásahu do práva na súkromie.

25. V prípade Kučera v. Slovensko (sťažnosť č. 48666/99, rozsudok zo 17. 10. 2007) považoval EŠLP za porušenie práva na súkromie, keď 13 mesiacov nebolo umožnené väzobne stíhanému sťažovateľovi stretnutie s manželkou, aj keď táto bola spoluobvinená, resp. sťažovateľovi nebola umožnená forma stretnutia za prítomnosti štátnej authority.

26. Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd potrebuje ustáliť, aká bola vo vzťahu ku konkrétnemu jednotlivcovi prax povoľovania návštev.

27. Ústavný súd vyzval ústav, aby ústavnému súdu zaslal prehľad návštev sťažovateľa v roku 2021. Z prehľadu vyplýva, že sťažovateľ mal nasledovné návštevy (podľa § 26 ods. 4 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 437/2006 Z. z. z 26. júna 2006, ktorou sa vydáva Poriadok výkonu väzby v znení neskorších predpisov, vykonanie návštevy, jej prerušenie a jej predčasné skončenie sa, evidujú.): 2. februára 2021 – videonávšteva s družkou, 2. marca 2021 – videonávšteva s družkou, 6. apríla 2021 – videonávšteva s družkou, 4. mája 2021 – videonávšteva s družkou, 31. mája 2021 – nároková návšteva bez priameho kontaktu s otcom a družkou, 7. júna 2021 – nároková návšteva bez priameho kontaktu s otcom a bratom, 23. júla 2021 – nároková návšteva bez priameho kontaktu s otcom, 29. septembra 2021 – videonávšteva, 14. októbra 2021 – mimoriadna návšteva povolená riaditeľom ústavu s kontaktom – otec, 26. novembra 2021 – nároková návšteva bez priameho kontaktu s otcom, 11. decembra 2021 – videonávšteva s družkou, 23. decembra 2021 – nároková návšteva bez priameho kontaktu s otcom, bratom a družkou. Zo spisu tiež vyplýva, že nároková návšteva bez priameho kontaktu 6. októbra 2020 bola zrealizovaná so súhlasným stanoviskom a za vyhradenia si prítomnosti pri návšteve príslušného orgánu činného v trestnom konaní, ktorým bol Špecializovaný trestný súd a plánovaná videonávšteva 6. novembra 2020 bola zrealizovaná so súhlasným stanoviskom a za vyhradenia si prítomnosti pri návšteve príslušného orgánu činného v trestnom konaní, ktorým bol Špecializovaný trestný súd.

28. Rovnako zo správ ústavu z 22. septembra 2020 a 19. januára 2021 predložených sťažovateľom ústavný súd zistil, že aj v roku 2020 až do novembra (posledná zrealizovaná

návšteva v tomto roku sa uskutočnila 6. novembra 2020) bol prostredníctvom návštev realizovaný kontakt sťažovateľa s blízkymi osobami.

29. V prvom rade je potrebné uviesť, že ústavný súd na základe prehľadu návštev z roku 2021, ale aj z prehľadu z roku 2020 konštatuje, že ústav a súd v roku 2020 a po celý rok 2021 v súlade so zákonom umožňovali sťažovateľovi návštevy, resp. videonávštevy, a že nezaznamenal žiadne dlhodobé a ani systematické neumožňovanie kontaktov. Z uvedeného vyplýva, že voči sťažovateľovi nedošlo k systematickému zasahovaniu do základného práva na súkromie.

III.3. K jednotlivým zásahom do základného práva na súkromie:

30. Sťažovateľ namieta tri zásahy do základného práva na súkromie: (i) nepovolenie videonávštevy naplánovanej na 7. december 2020 najvyšším súdom, (ii) nerozhodnutie špecializovaného trestného súdu o videonávšteve naplánovanej na 4. január 2021 a (iii) nepovolenie telefonického kontaktu špecializovaným trestným súdom 7. januára 2021.

31. Ústavný súd rovnako ako ESLP (rozsudok Kurkowski proti Poľsku z 9. 4. 2013, sťažnosť č. 36228/06) považuje za požiadavku pre zásah do základného práva na súkromie vo vzťahu ku návštevám aj určité odôvodnenie jej nepovolenia, s čím je následne spojená možnosť preskúmateľnosti zásahu.

32. Vzhľadom na skutočnosť, že kontakt obvineného s blízkymi osobami je chránený základným právom na súkromie (porov. bod 18), tak je nepovolenie kontaktu zásahom do tohto práva. Takýto zásah musí byť dôvodný, nesvojvoľný (bod 19) a zvažovaný vždy pre konkrétnu žiadosť (bod 20), a z týchto dôvodov má byť oprávnenosť zásahu zistiteľná a preskúmateľná (porov. citovaný rozsudok Kurkowski v. Poľsko). Súd síce povoľuje kontakt len pri hrozbe kolúzie, čo je tak čiastočným dôvodom na nepovolenie, ale priestor pre ne/povolenie iba v rámci režimu kolúzie ostáva stále značne široký, a preto z procesného komponentu hmotného práva na súkromie vyplýva požiadavka na vysvetlenie nepovolenia návštevy.

33. Najvyšší súd, aj keď dodatočne (na výzvu ústavného súdu), nepovolenie videonávštevy naplánovanej na 7. december 2020 odôvodnil (bod 13). Ústavný súd upozorňuje, že v záujme toho, aby mohol riadne posúdiť vec, je v zásade potrebné, aby už pôvodné rozhodnutie o nepovolení bolo odôvodnené. V obdobnej pozícii je aj ESLP, ktorý sa v podstate už môže spoliehať iba na to, či vnútroštátny orgán správne posúdil situáciu. V predmetnej veci však ústavný súd akceptoval dodatočné odôvodnenie najvyšším súdom, a to vzhľadom na lakonickú zákonnú úpravu nepredpokladajúcu odôvodnenie v čase nepovolenia, presvedčivosť dodatočného odôvodnenia a skutočnosť, že návštevy boli sťažovateľovi konštantne povoľované. Nepovolenie videonávštevy možno zároveň akceptovať ako pokryté autoritou nezávislého súdu, ktorý bol oboznámený so stavom veci a ktorého rozhodnutie má právny základ a zároveň neskôr poskytol dôvody na svoje rozhodnutie, ktoré nemožno považovať za svojvoľné.

34. Ústavný súd však dopĺňa, že na základe základného práva na súkromie (čl. 19 ústavy, čl. 8 dohovoru) je žiaduce, aby súdy, ktoré nepovoľujú návštevu, aspoň stručne, vyvažujúc vec kolúzie a súkromia, vysvetlili dôvody nepovolenia, aby tak bolo zjavné, že sa vecou zaoberali a nerozhodovali svojvoľne. Ústavný súd musí konkretizovať, že tu nejde o požiadavku na štruktúrované a formálne upravené odôvodnenie, aké je známe zo správneho či súdneho konania, ale postačuje stručné, výstižné vysvetlenie nepovolenia v rozsahu do niekoľkých riadkov. V tomto prípade ústavný súd akceptoval aj dodatočné odôvodnenie zo strany najvyššieho súdu, keďže nezaznamenal, že by o takéto odôvodnenie sťažovateľ najvyšší súd

požiadal, pričom ústavný súd verí, že najvyšší súd by takéto odôvodnenie nepovolenia návštevy sťažovateľovi poskytol.

35. Z hľadiska zásahu do súkromia sťažovateľa neoznámením nepovolenia, resp. nerozhodnutím špecializovaného trestného súdu o jeho žiadosti včas (videonávšteva naplánovaná na 4. január 2021), ústavný súd uvádza, že zákonná právna úprava nestanovuje spôsob oznámenia nepovolenia návštevy, resp. kontaktu. Je tak na príslušných orgánoch, akým konkrétnym spôsobom splnia povinnosť oznámiť nepovolenie kontaktu. Žiadateľ je na základe základného práva nasúkromie oprávnený dozvedieť sa o ne/povolení kontaktu, resp. súd je povinný oznámiť svoje stanovisko.

36. Vo vzťahu k dôvodu nepovolenia návštevy vyplýva priamo zo zákona, že je ním kolúzna väzba, resp. nezmarenie kolúznej väzby. Zákon však tiež počíta s návštevou v kolúznej väzbe za prítomnosti autorít, čo znamená, že povoľujúci súd má viacero alternatív pre riešenie danej situácie. Aj tieto alternatívy boli v sťažovateľovom prípade využité počas jeho výkonu väzby (porov. bod 27). Zákon však nepožaduje výslovne odôvodnenie nepovolenia kontaktu.

37. Ústavný súd v tejto časti rozhodnutia zdôrazňuje, že jednotlivec nemôže byť v súvislosti s jeho slobodami objektom štátnej moci. Z tohto dôvodu ústavný súd podobne ako ESLP citlivo vníma, ak authority vo všeobecnosti vôbec nereagujú na podnet jednotlivca. Ústavný súd už od 90-tych rokov konštantne uvádza, že zmyslom ústavného práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (I. ÚS 35/98, I. ÚS 62/97), teda reagovať na návrh, rozhodnúť a komunikovať rozhodnutie. Tieto požiadavky sú aj komponentom procesnej zložky práva na súkromie.

38. Z uvedených dôvodov by ústavný súd za iných okolností považoval skutočnosť, že súd nerozhodol, resp. neoznámil nepovolenie videonávštevy, za zásah do základného práva na súkromie, pre ktorý nie je právna opora, pretože už zo samotných ustanovení zákona o výkone väzby o ne/povolení návštev vyplýva, že súd o povolení musí rozhodnúť a že žiadateľ o návštevú má právo dozvedieť sa výsledok svojej žiadosti vrátane aspoň stručných dôvodov rozhodnutia (bod 34). Zo širšieho pohľadu na vec však vyplýva, že táto videoforma komunikácie (bod 3) mala čiastočne iný právny základ, než je zákon o výkone väzby, a jej zavedenie bolo ľudskoprávnou a rozumnou reakciou na pandemickú situáciu (§ 102 ods. 2 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov – minister je oprávnený vydať súhlas na overovanie nových od tohto zákona odchylných metód pri zaobchádzaní s odsúdenými, ak uplatnenie takých metód znamená pre odsúdených zmiernenie obmedzenia ich občianskych práv; rozkaz č. 14/2020, ktorým sa upravuje vykonávanie videonávštev obvinených umiestnených v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a v Ústave na výkon väzby Leopoldov). Nie každé porušenie zákona, resp. vnútorných predpisov Zboru väzenskej a justičnej stráže však dosahuje ľudskoprávnou intenzitu. Ústavný súd nezistil systémové zlyhanie príslušných orgánov v súvislosti s realizáciou základného práva sťažovateľa na súkromie. Na možný zásah do tohto práva je potrebné nazerať v celej šírke ne/realizovaných kontaktov sťažovateľa s blízkymi osobami, aj keď dobu ne-kontaktu s blízkymi osobami nemožno považovať za krátku. V čase predchádzajúcom posudzovaným zásahom a aj v čase nasledujúcom bol sťažovateľovi kontakt s blízkymi osobami riadne umožnený (body 27 až 29). Nie je bez významu, že žiadosti sťažovateľa o kontakt a následné konanie príslušných autorít prebiehali v čase tvrdých protiepidemiologických opatrení, a teda ich konanie a realizácia,

čo aj formou videonávštev, resp. telefonických kontaktov (vzhl'adom na nutnosť účasti úradných osôb) bola značne sťažená.

39. I keď dôvodom na nepovolenie telefonického kontaktu (špecializovaným trestným súdom na 7. január 2021) nesmú byť problémy s prítomnosťou úradných osôb (bod 12), ústavný súd vzhl'adom na skutočnosti uvedené v bode 38, teda obvykle konštantné povoľovanie kontaktov, resp. pandemickú situáciu a tiež neprítomnosť zámeru zo strany mocenských autorít kontakt nepovolit', ako aj jednorazovosť pochybenia rozhodol, že nie je nutné vo veci intervenovať.

40. Ústavný súd preto konštatuje, že do sťažovateľovho práva na súkromný a rodinný život nebolo protiústavne zasiahnuté, pretože predmetné zásahy mali (čiastočne) právny základ, neboli svojvoľné a neproporcionálne, a preto sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.